

สังคมไทยรับได้จริงหรือ ? คนทำผิดไม่ต้องติดคุกหรือรับโทษทางอาญา

นายนพดล ปกรณ์นิมิตดี
อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
noppadon.pa@spu.ac.th

ผู้ต้องหาคนหนึ่ง ถูกตำรวจจับและดำเนินคดีในความผิดฐานลักทรัพย์ ในเวลาต่อมา พนักงานสอบสวน มีความเห็นว่าผู้ต้องหา อาจกลับตัวกลับใจเป็นคนดีได้ อีกทั้งผู้เสียหายก็ได้รับการชดใช้เยียวยาจากญาติของผู้ต้องหา ตำรวจจึงขอใช้มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา และกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติแทนการฟ้องคดีอาญากับตัวจำเลย

อีกรายหนึ่ง หญิงสาวถูกข่มขืนกระทำชำเราจากลูกชายของผู้มีอิทธิพล หลายครั้งหลายคราว ในเวลาต่อมา พนักงานสอบสวน มีความเห็นว่าผู้ต้องหา อาจกลับตัวกลับใจเป็นคนดีได้ เพราะทำผิดกับหญิงสาวคนนี้ครั้งแรก

อีกทั้งผู้เสียหายก็ได้รับการชดใช้เยียวยาจากบิดาของผู้ต้องหาเป็นเงินก้อนใหญ่ ประกอบกับการโน้มน้าวชักจูงของเจ้าหน้าที่บางคน ทำให้หญิงสาวผู้นำสงสาร ด้วยความอายและอยากให้เรื่องราวต่างๆจางๆกันไป จึงต้องยินยอมให้ตำรวจใช้มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา และกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติผู้ต้องหาหรือจำเลยแทน ในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา (เป็นความผิดอันยอมความได้)

ผู้ต้องหาที่กระทำผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ไม่ต้องถูกฟ้อง ไม่ต้องติดคุก อดอะไรเกิดขึ้นกับสังคม ? ทำไมถึงเป็นเช่นนี้ พ่อแม่ของเหยื่อตั้งคำถามนี้ด้วยความสงสัย สังคมรอบข้างของหญิงสาวตั้งคำถามต่อสิ่งที่เกิดขึ้น

คำตอบ ก็คือ เหตุผลที่เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ได้ ก็เพราะ ผู้เสียหายยินยอม ? ยินยอมให้เขาข่มขืนหรือ มิใช่ ! แต่ยินยอมให้เจ้าหน้าที่รัฐใช้มาตรการอย่างอื่นแทนการฟ้องคดีอาญากับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั่นเอง

ทั้งหมดนี้คือเรื่องราวที่บวกกิ่งลบหรือเพียงในด้านลบที่ถูกสมมติขึ้น และมีความน่าจะเป็นที่อาจจะเกิดขึ้นได้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้าสมมติ ร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ได้ผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี และถูกส่งต่อไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกา จนกระทั่งนำเข้าสู่ การพิจารณาของรัฐสภาอันประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา และถ้าทั้งสองสภาเห็นชอบผ่านร่างกฎหมายฉบับนี้ ร่างกฎหมายนี้ก็จะมมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายในเวลาต่อมา

ร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. คืออะไร ร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา ตามที่มีการยกร่างโดยสำนักงานกิจการยุติธรรมในฐานะเลขานุการของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ คือกฎหมายที่เปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาลเป็นผู้สั่งใช้มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา กับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้

มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา จึงเปรียบเสมือนทางเลือกใหม่หรือถนนสายใหม่ ให้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมเลือกใช้แทนการดำเนินคดีตามขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรม โดยเรื่องดังกล่าวข้างต้น สำนักงานกิจการยุติธรรม ได้จัดสัมมนา “ร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. เพื่อรับฟังความคิดเห็น เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2552 ที่ผ่านมานี้เอง

มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา (หรือที่ท่านอัยการอาวุโสผู้ใหญ่บางท่านเสนอว่าควรใช้คำว่า มาตรการแทนการดำเนินคดีอาญานั้น) ตามที่มีการยกร่างเสนอมานั้น จะหมายถึง การระงับคดีอาญา และการชะลอฟ้องนั่นเอง

การระงับคดีอาญา คือ การยุติการดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาโดยความยินยอมของผู้เสียหาย ในขณะที่การชะลอฟ้อง เปรียบเสมือนกับการเลื่อนการฟ้องคดีอาญากับผู้ต้องหาออกไปก่อน

ส่วนคดีอาญา ที่จะสามารถนำเอามาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา มาใช้ได้ นั้น เนื่องจากเรื่องนี้ ยังเป็นเพียงร่างกฎหมายที่ถูกยกร่าง และมีการนำเสนอเพื่อรับฟังความคิดเห็น แต่ความน่าจะเป็น เข้าใจว่าต้องการนำมาใช้กับคดีอาญา ประเภทความผิดอันยอมความได้ หรือพูดง่าย ๆ ก็คือว่า ถ้าผู้เสียหายยินยอม ไม่ติดใจถือสาเอาความอะไรอีกแล้ว หรือสามารถตกลงเจรจากันเรื่องค่าเสียหายได้ และมีการถอนคำร้องทุกข์ เจ้าหน้าที่ของรัฐก็จะไม่ดำเนินการอะไรต่อไปอีก โดยถือว่าเป็นความพอใจของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย

แต่เนื่องจากว่า ตามร่างกฎหมายที่เสนอ มีการยกร่างให้นำมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา มาใช้ กับคดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือ คดีความผิดที่มีโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินห้าปี ด้วย ซึ่งหมายถึง อาจนำมาใช้กับคดีอาญาประเภทความผิดที่รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย

คำถามต่อความเหมาะสมในเรื่องประเภทคดีอาญาที่จะนำมาตรการทางเลือกนี้มาใช้ จึงเกิดขึ้นและเป็นสิ่งที่ต้องทำความเข้าใจต่อผู้คนในสังคม ผู้ซึ่งมิใช่ นักกฎหมาย หรือผู้รู้กฎหมายดีพอ ให้เขาเข้าใจถึงเหตุผลและความจำเป็นให้ได้ ต่อสิ่งที่นำเสนอเป็นกฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้กับผู้คนในสังคมไทยในอนาคต

ผู้เขียนได้กล่าวถึงมุมมองในด้านความไม่สบายใจ ในตอนต้นไปแล้ว ส่วนมุมมองในด้านดีหรือเหตุผลที่มีการนำเสนอร่างกฎหมายในลักษณะนี้ ก็เนื่องด้วยเหตุผลประการสำคัญที่ ...นับวันสังคมไทยจะมีคดีความที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมากขึ้น ส่งผลให้เกิดภาระทั้งระบบ ไม่ว่าจะ

เป็นตำรวจ อัยการ ศาล จึงเกิดความคิดที่จะหักเหแนวคิดการอำนวยความยุติธรรมแบบเชิงแก้แค้นทดแทน มาเป็นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ซึ่งเหตุผลในด้านดีของร่างกฎหมายว่าด้วยมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา เข้าใจว่าผู้คนส่วนใหญ่ ก็ต่างยอมรับและเห็นพ้องตรงกัน เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม มิได้มีจำนวนมากมายเพียงพอกับคดีที่เกิดขึ้นอย่างมากมายในสังคมไทย การหาทางเลือกใหม่ให้กับผู้เสียหาย เพื่อให้เกิดการเยียวยาชดเชยอย่างเหมาะสม และสามารถยุติคดีได้ ด้วยความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย ก็น่าจะเป็นทางออกที่ดีที่ควรนำมาลองปรับใช้กับผู้คนในสังคมไทย

แต่อย่างไรก็ตาม ทางเลือกใหม่ที่กำลังมีการนำเสนอนี้ จะต้องเป็นทางเลือกที่นำมาซึ่งความพึงพอใจ แก่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายอย่างแท้จริง และผู้คนในสังคมก็ต้องยอมรับได้ และเข้าใจอย่างถ่องแท้กับสิ่งที่เกิดขึ้น มิใช่ทางเลือกเพียงเพื่อต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำงานสะดวกขึ้น หรือง่ายขึ้น เพราะถ้าเราอ้างกับผู้คนในสังคมว่า เจ้าหน้าที่ที่มีน้อย ก็อาจมีคนโต้แย้งได้ว่า แล้วทำไมไม่เพิ่มเจ้าหน้าที่

การร่างกฎหมายฉบับนี้ โดยเน้นเรื่องความยินยอมของผู้เสียหาย เป็นใบเบิกทางสู่มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา จึงไม่ควรละเลยเสียถึงเหตุผลอันเป็นหลักการในการลงโทษจำเลย ที่ต้องการให้จำเลยได้สำนึกถึงสิ่งที่กระทำผิด และลงโทษเพื่อให้จดจำ และไม่ประพฤติปฏิบัติอีก

ทางเลือกนี้ จึงเปรียบเสมือนดาบสองคม เจ้าหน้าที่รัฐจึงควรนำมาตรการนี้ มาใช้กับคนที่ควรได้รับโอกาสจากสังคมอย่างแท้จริง เช่น คนที่ทำผิดอย่างไม่ได้ตั้งใจ หรือถูกกลั่นแกล้ง บีบคั้นให้ต้องทำผิด

ส่วนประเด็นเรื่องความยินยอมของผู้เสียหายนั้น จริงอยู่แม้ผู้เสียหายยินยอม ไม่ถือสาเอาความ และผู้คนบางคนอาจไม่สนใจว่า ความยินยอมของผู้เสียหายนั้นจะมีที่มาที่ไปอย่างไร แต่สิ่งหนึ่งที่สังคมไทย และนักกฎหมายควรจะต้องระมัดระวัง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนหรือชาวบ้านบางส่วนอาจเข้าใจผิดได้ว่า กฎหมายนี้ทำให้คนทำผิดไม่ต้องติดคุก จ่ายเงินก็จบเรื่องได้ อาจเป็นความเชื่อ หรือความเข้าใจผิด ที่ยากเกินที่จะแก้ไขได้ หากไม่มีการให้ความรู้ และความเข้าใจอย่างถูกต้องแก่ผู้คนสังคมไทยเหล่านั้น

เวลาที่มีเหลืออยู่ต่อไปนับจากนี้ ก่อนที่จะมีการนำเสนอกฎหมายเข้าสู่สภา จึงเป็นเวลาที่สำคัญที่ควรนำมาใช้เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชน

ก่อนที่ความเข้าใจผิด จะกลายเป็นความเข้าใจที่ถูกต้องไป

หรืออาจก่อนที่ความคิด ที่ว่า “คนทำผิดไม่ต้องติดคุก” จะกลายเป็นความเข้าใจอันคลาดเคลื่อนต่อทัศนคติของนักการเมืองรุ่นใหม่แห่งโลกอนาคต ซึ่งถ้าการกลับกลายเป็นเช่นนั้นแล้วก็อาจจะเป็นเวลาที่ยากเกินแก้สำหรับสังคมไทยเราอีกคราหนึ่ง